

FRANC TROBEC JE EDEN POSLEDNIH MLINARJEV PRI NAS

Mlinska kolesa se ne sučejo v prazno

Tistega nedeljskega popoldneva v njegovem mlinu globoko pod hišo ni ropotalo. Skrito mlinsko kolesje s svojim skrivnostnim spletom prenosnih gredi, jermenja in vzvodov, je ostajalo tiho in pozabljeno nekje globoko pod debelimi podi, in če ne bi bilo prijetnega vonja po moki in širokih lesenih stopnic, ki so vodile nekam v temačno globino, bi človek mislil, da v tej hiši mlina sploh nikoli ni bilo.

Franc Trobec zdaj vse bolj poredko počene svoja mlinska kolesa. Potrebujejo ga kmetija, šest glav živine v hlevu, pa gozd, senožeti in lazi tam za hišo, ki pomenijo zanj in za njegovo družino poglaviti kruh.

»Ja, brez zemlje bi bila bolj trda,« pravi Franc, ki s svojimi petinsedemdesetimi leti sodi med najupornejše korenine v Srednjem vrhu nad Polhovim Gradcem. »Od mlina bi bolj težko živeli. Še zlasti zdaj, ko ljudje ne sejejo več toliko žita. O, včasih pa smo mletli, da je bilo veselje. Vozili so k nam iz vseh okoliških krajev – iz Polhovega Gradca, s Kozjeka, Dobrove, celo iz Dravelj. Danes pa pač ljudje raje kupujejo, kot da bi sejali. No, če pa kdo že kaj pripelje, mu seveda še vedno zmeljejo.«

Francu Trobcu pesem mlinskih koles odzvanja

v ušesih, že odkar pomni. Pomagal je že kot otrok mleti svojemu očetu, ki pa je poleg mlina premo-gel še žago. Toda tam leta 1926 je prišla strašna povodenj in odnesla vse – s hišo vred. Od vsega jim je ostal le en kozolec. Tedaj je bilo Francu komaj petnajst let. Nič ni pomagalo, morali so si zgraditi novo hišo, pa čeprav je bila stara že pravi kulturni spomenik, saj je bila še iz leta 1630. Postavili pa so si tudi nov mlin in delo je spet steklo po starem.

Franc pa je bil še iznajdljivejši kot njegovi predniki. »Pred kakimi štiridesetimi leti je zgradil pravo domačo elektrarno,« pravi njegova žena Franciška, ki se je primožila z domačije pri Kreselj onstran hriba. »V tistih časih je bila namreč huda stiska s petrolejem, pa je bilo to boljše kot nič. Elektrarnica je seveda služila le za razsvetlavo, pa zato, da so nam ljudje malce zavidali... Tedaj so bila kolesa še zunaj in v hudih zimah je bilo treba sekati led okoli njih, saj jih je sicer ta včasih zasakal nazaj in je vse polomilo.«

Pri Potrebuješ, kot pravijo domačiji Franca Trobca, so morali vselej počeno pljuniti v roke, da se je živel. »Po povodnji je bil tod okoli en sam plaz in razvaline,« se spominja Franc. »Se zdaj se pozna. Nasploh ti bregovi nikoli niso bili

kaj prida za kmetovanje. A jih vseeno obdeluje-mo. Zdaj še gre nekako, ko imamo kosilnico in stroje, prej pa smo morali vse na roke.«

Franc pa vendar ne more delati tako kot včasih. Daje ga hud sklepni revmatizem. Še dobro, da ima ob sebi domače. S Franciško imata pet otrok, od katerih pa so trije že odšli zdoma. Zdaj so že vsi odrasli. Ne ve kaj bi dal, da bi se mu še enkrat povrnilo nekaj tiste nekdanje mladostne svežine in čilosti. Ej, kako bi spet zavihal rokave in se zavihel v domači breg, tja nad Potrebuješev graben, kjer diše bukve in kostanji, ali pa bi si spet zadel težko vrečo na rame in se izgubil nekje v svojem mlinu, kjer odmevajo najlepše melodije tega sveta.

BRANKO VRHOVEC

NAČRTI TURJAŠKEGA TD

Grad je bil fotografiran leta 1933

Turjak sicer spi zimsko spanje, ni pa tako s turističnim društvom, ki pozimi misli na poletje. Le-to je bilo sicer komajda rojeno konec julija, vendar si je zastavilo vrsto nalog za prihajajoče leto.

Med drugim bodo v kratkem organizirali seminar za mlade, ki so pripravljene opravljati vodniško službo po gradu in okolici. Turjak nima samo gradu s svojo srednjeveško zgodovino, z borbo proti Turkom in z zvezo s protestantizmom na Slovenskem ter z zgodovino NOB, marveč je še kaj zanimivega v bližini.

Lep je izlet na Ahac in ogled tamkajšnje cerkve, ki so jo bili Turjačani zgradili v čast svojega slavnega sina, ki se je boril s Turki pri Sisku. V kapeli na pokopališču je ohranjeno srce enega od Auerspergovih sinov. V dolini sta dva starodavna mlina, Bajdinčev in Primanov, v Smrečju pa je spomenik NOB. Vse to si je vredno ogledati.

Člani turističnega društva so odkrili, da je bil Turjaški grad prefotografiran leta 1933 in da so fotografske plošče dobro ohranjene. To jih je navdihnilo za razstavo o zgodovini gradu, ki bo kar v gradu in sicer v viteški dvorani, če jo bo le mogoče toliko urediti. Odprli naj bi jo za občinski praznik 27. aprila, o čemer se že pogovarjajo s svetom za razvoj turizma pri občinski konferenci SZDL, ki bo kril materialne stroške razstave.

Za leto 1987 so si zastavili še nekaj načrtov, da bi dokazali svojo trmo spraviti Turjak na višji kulturni nivo. Pri tem ijamjo v mislih sanitarije, ki jih je treba nujno urediti v gradu (te so obupne v Zadržnem domu), potem kiosk ali prostor za razglednice in spominke ter varovalne ograje za ogled ruševin.

Posebej trd bo oreh za ureditev sedanjega bifeja in sploh Zadržnega doma, ki je prava sramota za ta kraj. Vsako leto se tja zgrne nič manj kot 15 tisoč

šolarjev, ki si pridejo ogledat grad, a to ni nikomur mar. Vse kaže, da gostilna in trgovina nista v pravih rokah. Če bi bili lastniki podjetni, bi že zdavnaj zgradili nekaj takšnega, da bi bilo krajano v ponos in turistom v veselje. Tako pa je okrog doma vse navlečeno in še kontejnerja za smeti ne premorejo: smeri odmetavajo kar na rob gozda blizu mednarodne peš evropske poti.

Prizadevni člani turističnega društva so skupaj z mladino že priredili očiščevalno akcijo in v načrtu jo imajo tudi v prihodnje, a to ne zadostuje. Turjaku je nujno potreben kontejner, ki ga bo kdo tudi redno odvažal. Ko se bodo rešili smeti, bodo skupaj z gozdnim gospodarstvom tudi uredili učno gozdno pot skozi gozd, ki bo tekla po nekdanji grofovski stezi, obdani s stoletnim drevjem. To bo nalagač za šolske izletnike.

Želja turističnega, lovskega in gasilskega društva je, da bi si lahko preuredili Marof za potrebe krajanov, da bi se tako lahko večkrat dobivali in se skupaj zmenili za nove načrte, nove prireditve in sploh za poživitev tega lepega, a hudo zanemarjenega kraja.

ALBINA ADAMIČ

GASILSKEMU DRUŠTVU ZALOG NE MANJKA VOLJE DO DELA

Prizadevni kljub pomanjkljivi opremi

Je že tako, da gasilska društva ponekod ne služijo zgolj svojemu osnovnemu namenu, ampak so hkrati tudi uspešni in koristni spodbujevalci družbenega življenja v kraju. To bi v spletu posameznih društev veljalo še zlasti za GD Zalog –

Stari gasilski dom zaloškimi gasilcem v sili še vedno pride prav

mlado in prizadevno gasilsko skupino, iz KS Polhov Gradec, ki v svojem humanem delu vidi tudi temelj za kar najširše delovanje v kraju.

Društvo se je postavilo na noge pred vsega dobrimi štirimi leti, namreč aprila 1982, ko je skupina zagnanih domačinov sklenila prekiniti desetletno mrtvilo, ki je vladalo v zaloškem gasilstvu, je pa že pokazalo voljo in prizadevnost, ki obeta dobre rezultate.

»Kraj je že prav potreboval takšno organizacijo,« so ugotovili v skupnem pomenku predsednik GD Janko Alič, poveljnik Miha Alič in tajnica, ki pa raje ostaja neimenovana. »Objekti na našem območju so namreč izpostavljeni precejšnji nevarnosti požarov zavoljo strele, obenem pa v kraju tudi nimamo nobene mladinske organizacije, ki bi

zduževala mlade. Društvo zdaj tako dejansko opravlja kar dve funkciji: Skrbi zlasti za protipožarno preventivo in hkrati obnavlja medsebojne stike v kraju, še zlasti med mladimi. Slednje ne čisto brez osnove, saj je kakih 90 odstotkov naših članov mlajših od 30 let.«

GD Zalog ima trenutno v svojih vrstah 32 članov (od tega 10 žensk) in v reorganizacijski zasnovi obsega tri vasi: Setnik, Praproče in del Smolnika. To je bil tudi razlog, da se je preimenovalo v GD Zalog, medtem ko se je staro društvo, ustanovljeno leta 1952, imenovalo preprosto GD Setnik-Praproče.

»Vasi in zaselki, ki jih pokrivamo, so raztreseni po velikem, zvečine strmih bregovitem prostoru, in kot taki predstavljajo za nas precej težke terenske pogoje,« pravita Janko in Miha Alič. »Zadeva je mučna zlasti v sušnem obdobju, ko se temu pridruži še pomanjkanje vode. Še vedno namreč

manjka zmogljivejših rezervoarjev. Prav zato bi potrebovali močnejšo, 800 l brizgalno, kajti ta, ki jo imamo zdaj (600 l), je za te strme bregove prešibka. Nasploh nam manjka nove, sodobnejše opreme. Toda za to ni sredstev. Odvisni smo v glavnem le od lastnih financ, kajti tu ni industrije, na katero bi se oprli. Po svojih močeh nam sicer pomaga Hoja iz Polhovega Gradca, ki pa je še sama v škripcih.«

GD Zalog pa tare, kot ugotavlja njegovo vodstvo, tudi prostorska stiska. Do leta 1982 so imeli gasilci na voljo le mali stari gasilski dom, potem pa je novoustanovljeno društvo dobilo v najem spodnje prostore novejšega poslopja, ki je last KS in sicer za dobo 5 let. Objubili pa so jim, da kolikor bodo delali, bo pogodba obnovljena.

»Vsekakor si želimo, da bi ohranili te prostore vsaj tako dolgo, dokler nimamo novega doma. Seveda pa to ne bo moglo trajati v nedogled. Morali si bomo kako pomagati. Naši člani imajo veliko volje do dela, in če bi imeli lokacijo, bi nov dom že kako zgradili. Toda lokacije ni. Po svoje nam za zdaj postrani prav pride tudi stari leseni dom, v katerem imamo še vedno nekaj opreme (del te so dobili od civilne zaščite). Nasploh je presenetljivo, kako smo napram mnogim drugim društvom ubogi in nepreskrbljeni, pri našem delu pa – lahko rečemo – vendarle učinkoviti.«

BRANKO VRHOVEC

MEDOBČINSKA GOSPODARSKA ZBORNICA LJUBLJANA

LJUBLJANSKA TURISTIČNA ZVEZA LJUBLJANA

OBRтна ZDRUŽENJA LJUBLJANSKE REGIJE

Razpisujejo

NATEČAJ ZA NOVE SPOMINKE LJUBLJANSKE REGIJE

1. K sodelovanju vabimo vse posameznike, likovnike, šolsko mladino, aktive združnikov, izdelovalce domače obrti, oblikovalce, arhitekta, upokojeince in druge, da s svojimi predlogi in izdelki sodelujejo v natečaju. Vabimo tudi OZD, društva upokojeincev, društva paraplegikov, člane turističnih podmladkov, pionirske šolske zadrage, člane turističnih društev.

2. Namen natečaja je v spodbujanju čim širšega kroga občanov za oblikovanje in izdelovanje najrazličnejših izdelkov, ki bodo lahko služili kot turistični spominke. Še zlasti apeliramo na posamezne OZD na območju ljubljanskih občin, da poskušajo del svojih proizvodnih programov razumeti tudi kot turistično zanimiv izdelek. Na to pa se seveda navezuje vprašanje embalaže, opreme itd.

3. Kaj so spominke? Na kratko povedano so to vsi tisti predmeti ali izdelki, ki jih kot turisti, izletniki ali gostje v tujem kraju kupimo, dobimo v dar, vzamemo ipd. in ponesejo v svoje primarno kulturno okolje. To so lahko uporabni in okrasni predmeti, tudi taki, ki jih lahko pojemo ali popijemo, to so izdelki domače in umetne obrti, pa razglednice (kopije starih in take s sodobno fotografijo in oblikovanjem), plakati, nalepke, majice, kopije spomenikov premične kulturne dediščine, likovna dela, maskote, jedilni listi in še kaj...

4. V natečaju bomo upoštevali vse izdelke, ki bodo poslani do razpisnega roka. Posebna strokovna komisija v sestavi:

Drago Železnik, predsednik; Janez Bogataj, član; Marjan Loboda, član; Janez Suhadolc, član; Niko Jerman, član; Milan Aleš, član; Dragan Kovačević, član; Zvone Zagar, član;

bo ocenila izdelke na osnovi naslednjih kriterijev:

- kriteriji kakovosti (građivo, izdelava, celovitost)
- kriterij kulturne dediščine (glede na Ljubljano in širšo okolico)

- kriterij aplikativnosti izdelka
- kriterij ekonomske vrednosti
- kriterij tipičnosti in lokalne vezanosti
- kriterij likovne estetske vrednosti

Izdelek mora biti tudi tehnološko primeren za organiziranje proizvodnje spomenkov.

5. Natečaj traja do vključno 28. 2. 1987. Ideje in izdelke (lahko tudi prototipe) pošljite na naslov: Medobčinska gospodarska zbornica Ljubljana, Igriška 5.

6. Rezultati natečaja bodo objavljeni v ustreznih sredstvih javnega obveščanja, razstava vseh prispelih in nagradjenih izdelkov pa v maju 1987.

7. Nagradjeni spominke oz. izdelki bodo poleg nagrad v višini

1. nagrada 300.000 din
2. nagrada 200.000 din
3. nagrada 150.000 din

prejeli tudi priznanje za najboljše spominke ljubljanske regije. To priznanje naj bi bodoče tudi pomenilo znak kakovosti za spominke na območju ljubljanske regije.

8. Posebne denarne nagrade za najbolj uspele spominke pa bodo podelili: Dom Ljubljana, Kompas Ljubljana, Ljubljanska turistična zveza, Ljubljanska kulturna skupnost, Obrtna združenja Ljubljane

9. Denarno nagrado v višini 100.000 din bo podelila Skupščina mesta Ljubljane za prispevke, ki bodo ponazarjali simbol mesta Ljubljana.

10. Po zaključnem natečaju in razstavi vsi izdelki ostanejo v lasti razpisovalca natečaja.